

Verkondiging 4 juni 2023 – 2 Korintiërs 13: 11-13

Gemeente van onze Heer Jezus Christus,

Op het scherm ziet u een icoon. Misschien kent u deze wel; hij is heel bekend. Wat wij zien, zijn drie mensen die rond een tafel zitten. Op de tafel staat een beker. Een afbeelding van deze icoon hangt ook op mijn werkkamer. Het bijzondere is dat telkens, als ik naar deze icoon kijk, ik het gevoel heb dat ik deel uitmaakt van dat gebeuren, dat ik als een vierde aan die tafel zit. Misschien kunt u zich dat gevoel indenken als u het icoon ziet, dat je door het perspectief - wij zien de mensen van voren en niet op hun rug – opgenomen wordt in die gemeenschap.

Deze icoon heeft een dubbele betekenis. De drie mensen die aan tafel zitten, het komt uit een verhaal over Abraham. Op een dag krijgt Abraham bezoek van drie mannen. Zij vertellen hem dat hij op hoge leeftijd een zoon zal krijgen van Sara. Het waren geen gewone mannen, want in dat verhaal staat: 'De HEER verscheen aan Abraham'. In de traditie is dat verhaal verstaan als een verschijning van de drie-eenheid. Zo is op deze icoon verbeeld, als een uitdrukking van God als de drie-enige, als Vader, Zoon en Heilige Geest.

Wie is wie, vraagt u zich misschien af. Voor u de rechtse persoon verbeeldt de Heilige Geest, de middelste Christus en de meest linkse de Vader. Het bijzondere is dat, als je naar het icoon kijkt, je blik als eerste naar de Geest uitgaat en naar Christus en pas later naar de Vader. Misschien zit er wel een idee achter, dat de Vader zich laat kennen door de Geest en de Zoon. Wat wel opvalt, is dat Christus en de Geest naar Vader kijken.

Even terug naar dat gevoel waar ik het eerder over had, dat als je ernaar kijkt, je het idee hebt deel uitmaakt van dit gebeuren. Wij zijn om zo te zeggen te gast zijn bij de Vader, de Zoon en de Heilige Geest. Wij worden opgenomen in hun gemeenschap. Dat is wat zo'n dogma, leerstelling van de drie-eenheid in mijn ogen wil uitdrukken, dat God ons deelgenoot maakt, laat delen in zijn gemeenschap. De kring is open. God verbindt zich met/aan ons.

Die verbondenheid klinkt door in de slotwoorden van Paulus' tweede brief aan de Korintiërs. Het zit ook in die tweede lezing, de laatste woorden van het Matteüsevangelie. Christus die belooft met ons te zijn tot het einde der tijden. In deze preek beperk ik mij verder tot die woorden van Paulus.

Die tweede brief aan de Korintiërs heeft hij waarschijnlijk rond 56 na Christus geschreven. Op het moment van schrijven was zijn relatie met de gemeente grondig verstoord: er was een conflict tussen hem en de gemeente. Tijdens een kort bezoek van hem aan Korinte was dat verder uit de hand gelopen. Vervolgens stuurde Paulus verschillende brieven naar die gemeente en wat wij kennen als de tweede brief aan Korintiërs is een daarvan.

Deze week was in het nieuws dat de Belastingdienst zijn brieven gaat aanpassen: het is niet altijd voor iedereen te begrijpen wat er bedoeld wordt. Geven ze nou een tip? Zou het echt

zijn? Of moet je juist iets betalen? Ook in de Bijbel en zeker bij de brieven van Paulus is regelmatig de vraag: wat wordt er bedoeld? Wat wil Paulus zeggen? Vaak zit dat probleem in de lange, ingewikkelde zinnen die hij maakt, maar vandaag zit het in iets anders: in hoe je een woord of woorden moet vertalen.

Een zin waar dat speelt, is de eerste regel waarmee ons gedeelte opent. De nieuwste vertaling— deze hebben wij net gehoord - heeft daar: 'Tot slot, broeders en zusters, wees verheugd.' Mocht u toevallig hebben meegelezen met de NBV-vertaling uit 2004, dan staat er iets anders: 'Tot slot, broeder en zusters, groet ik u.' Wat bedoelt Paulus: groet hij de mensen of roept hij hen op zich te verheugen'? Wat het extra heel moeilijk maakt, is dat het Griekse woord voor groeten en verheugen precies hetzelfde is: je moet het opmaken uit de omgeving wat er bedoeld wordt.

Nu kun je zeggen: 'Ach, wat maakt het uit welk woord er staat?' Ik denk dat wij hierin merken hoe Paulus het geloof beleeft, wat Gods betrokkenheid met hem doet.

Voor dat 'verheugen' dat in onze vertaling staat, is veel te zeggen; ook in het slot van andere brieven van Paulus vinden wij vaker die oproep terug: 'Wees blij...' Het is wel een wat vreemde opdracht in zo'n situatie van spanning en conflict. De tranen staan in zo'n geval nader dan het lachen. Toch is dat voor Paulus een eigenschap die bij een gelovige hoort, je verheugen. De bron voor die blijdschap brengt ons terug bij dat icoon. Het is de verwondering over de ervaring dat je opgenomen wordt in die gemeenschap van Vader, Zoon en Geest. Dat God zo betrokken is op ons en ons leven. Dat geeft de apostel een voortdurende blijdschap en moedigt ook de mensen aan die vreugde te koesteren. Verheug je dat je opgenomen bent in die liefde.

Paulus sluit zijn brief dan af met een wens, een die wij kennen als de zegen waarmee vaak de dienst wordt besloten: 'De genade van de Heer Jezus Christus, de liefde van God en de eenheid met de heilige Geest zij met u allen.' Die zegen zult u mogelijk heel vaak gehoord hebben, maar het is wel de vraag wat de apostel precies toewenst.

Wat helder is, is dat de apostel vraagt of Christus, de middelste figuur op het icoon, genade ons geeft en dat God ons zijn liefde toont, voor u de linkse, maar wat de Geest betreft die rechts zit. Wat vraagt de apostel van Hem?

Volgens sommige vertalingen vraagt Paulus de Geest om van de gemeente een eenheid te vormen. De Bijbel in gewone taal heeft dat zo: 'en dat de heilige Geest een eenheid van jullie maakt.' De gemeenteleden kunnen achteroverleunen en al duimendraaiend wachten totdat de Geest van hen een eenheid maakt. Het is maar de vraag of Paulus dat voor ogen heeft.

Onze vertaling spreekt daarom over 'de eenheid met de Heilige Geest'. Paulus wenst dan de gemeenteleden toe, roept hen op om zich actief te verbinden met de Heilige Geest.

Daarbij moet ik zelf denken aan een relatie, een vriendschap. Iemand geeft jou zijn/haar liefde of vriendschap en jij geeft ook wat. Een relatie komt van beide kanten. Daar legt Paulus de vinger bij. God geeft ons liefde, Christus genade en wat geven wij terug? Nou, het zoeken naar de verbondenheid met de Geest.

Waarom is dat voor Paulus zo belangrijk? Omdat hij gelooft dat op het moment je die verbondenheid met de Geest ervaart, je op een andere manier met je medegelovigen omgaat. Door de verbondenheid met de Heilige Geest wordt de eenheid met elkaar bevorderd. Dat was wel nodig daar in Korinte.

Om het met het icoon te zeggen, in de verbinding met de Geest ontstaat er een nieuwe gemeenschap, een tafel, waar de Geest en jij aanzitten, maar waar fundamenteel gastvrijheid heerst. Iedereen is welkom, er is ruimte voor allen. Iedereen mag aanschuiven.

Zo merken wij door twee vertaalmoeilijkheden hoe Paulus God ervaart, Vader, Zoon en Geest als bron van blijvende vreugde, die ons opnemen in hun gemeenschap. De beweging is niet alleen vanuit God naar ons toe, maar ook wederkerig: een zoeken naar eenheid met de Geest. Door die verbondenheid kom je in een andere verhouding tot anderen.

‘Tot slot, broeders en zusters, wees verheugd...’ Het herinnerde mij aan een zin die ik een tijdje teruggelezen had, maar bij mij was blijven hangen. Het was in een beschrijving over het christendom in Afrika. Diegene – het was een Keniaanse theoloog – zei: ‘De bron van het geloof in Afrika is vreugde.’ Blijdschap. Daar heeft geloven zijn basis in, welt het uit op. Een vrolijk zijn.

Nu weet ik niet hoe u het voelt, maar voor mijzelf zou ik daar toch niet als eerste bij uitkomen als gevoelsbasis van geloven. Geloven heeft voor mij wel te maken met verwondering, maar dat uit zich niet direct in gejubel en gedans. Misschien komt dat ook wel, omdat denken – in ieder geval bij mij – een rol speelt bij geloven, dat je wilt weten hoe het zit.

Dat denken heeft zijn voordelen, maar kan je ook hinderen. Neem bijvoorbeeld zo’n dogma over de drie-eenheid. Daarover kun je denken: hoe zit het allemaal? Is het wel zo? Drie in een, het blijft een lastige combinatie. Afgelopen week heb ik onze belijdenisgeschriften er nog even bij gepakt. Mocht u vanmiddag niets te doen hebben, dan kunt u altijd nog de Geloofsbelijdenis van Athanasius die volledig gewijd is aan de drie-eenheid gaan lezen. Mijn ervaring is dat het je dan gaat duizelen, al onderscheidingen die er gemaakt worden.

Wat je dan vooral kwijtraakt, is de verwondering, de vreugde. Dat God een God is die openstaat, verbinding zoekt. Bij wie je welkom bent. Dat Hij met zijn Geest aan ons leven raakt, in warmte en nabijheid. Dat God in Jezus Christus zichtbaar wordt. Het is niet alleen zichtbaar worden, maar in Jezus merken wij ook Gods liefde en genade voor ons mensen. Dat wij opgenomen worden in Zijn liefde, in die gemeenschap.

Dat God zo ons die liefde geeft, is iets om je blij over te maken, om je te verheugen. Het vraagt om een loflied. Ooit vertelde iemand dat de leer over de drie-eenheid zijn oorsprong heeft in de vierende gemeente, in de liturgie. Dat was de bron waaruit die formuleringen uit voortgekomen zijn. Helaas wel wat gestold geraakt. Daarom ook goed om bij die bron terug te keren.

God die ons zijn gemeenschap schenkt, Paulus legt ook nog even de nadruk op de andere kant. Dat wij die eenheid, gemeenschap met de Geest zoeken en koesteren. Ik ervaar dat als een heel waardevolle wens. Daarmee herinnert hij aan de basis van kerk zijn, een gemeenschap vormen. Die begint niet bij dat wij zo goed met elkaar kunnen opschieten, het zo gezellig met elkaar hebben. Hij geeft er een ander perspectief aan. Het is de verbondenheid met de Geest, met de Christus die daarvan de basis vormt. Het geeft een andere verhouding tot de ander. Het is dan niet bepalend of je de ander leuk en aardig vindt, maar dat je samen deelt in die gemeenschap.

Het zorgt er ook voor dat je breder kijkt dan alleen je eigen kerk of gemeenschap. Die gemeenschap met de Geest is open naar anderen toe. Daar heerst gastvrijheid. Plek is er voldoende. Daar kun je zo aanschuiven.

De icoon, een verbeelding van de drie-eenheid. Het laat ons iets belangrijks merken, dat God als Vader, Zoon en Geest open naar ons is, ons uitnodigt om daar te gast te zijn. Wat daarbij past, is een loflied, vreugde.

Amen